

Втора Международна олимпиада по теоретична, математическа и приложна лингвистика

Русия, Москва, 2–6 август 2004 г.

Задачи от индивидуалното съревнование

Автори на задачите: Пьотър А. Зубков (№1), Борис Л. Иомдин, Леонид Л. Иомдин (№2), Светлана А. Бурлак, Иля Б. Иткин (№3), Иван А. Держански (№4), Борис Л. Иомдин (№5).

Редакция на задачите: Александър С. Бердичевски, Ксения А. Гилярова, Иван А. Держански, Борис Л. Иомдин (отг. ред.), Елена В. Муравенко, Мария Л. Рубинщайн.

Превод на български: Иван А. Держански.

Задача №1 (20 точки)

Дадени са изречения на езика каяпо¹ (в латинска транскрипция) и преводите им на български:

atoro kêt	Ти не танцуваш.
ba mẽ mẽ anhê	Ние ви украсяваме.
ba rê	Аз плувам.
ga iku	Ти ме изяждаш.
ga mẽ to	Вие танцувате.
ije mẽ akuru kêt	Аз не ви изяждам.
mẽ aje inhêrê kêt	Вие не ме украсявате.
mẽ irêrê kêt	Ние не плуваме.

Подзадача 1. Преведете на български език; ако смятате, че в някои случаи има няколко възможни превода, дайте ги всичките:

aje ikuru kêt
ba mẽ aku
irêrê kêt

Подзадача 2. Преведете на каяпо:

Вие не ни изяждате.
Ние не ви украсяваме.
Ние танцуваме.
Аз те изяждам.

Забележка. *ẽ* и *ê* са специфични гласни звукове на езика каяпо.

¹ Езикът *каяпо* е от езиковото семейство *же*. Говори се от около 4000 души в Бразилия.

Задача №2 (20 точки)

Преводачът на информационната агенция Swift News (Скоростни новини), в която редовно постъпват много материали на английски език, за по-голяма оперативност първо превежда заглавията на статиите, а после изцяло — някои избрани статии. При това понякога става така, че преводът на заглавията се разминава със съдържанието на статиите. Знае се, че така е станало с три от статиите, чиито заглавия виждате по-долу.

1. Budget Cut Threatens Railway Modernization Project Funding.	1. Съкращението на бюджета застрашава финансирането на проекта по модернизиране на железопътните линии.
2. Cold Winter Threatens Start of Shipping Season in Small Lakes.	2. Студената зима поставя под заплаха началото на корабоплаването в Малките езера.
3. Insanitariness in Brobdingnag Threatens Cholera Outbreak.	3. Лошата хигиена в Бробдингнег носи риск от избухване на холера.
4. New Crisis in Blefuscu Threatens Collapse of Peace Talks.	4. Новата криза в Блефуску заплашва с провал мирните преговори.
5. Password Leak From Megasoft Threatens Mass Piracy.	5. Изтичането на пароли от фирмата Мегасофт може да доведе до масово пиратство.
6. Population Crisis in Lilliput Threatens Tax Reform.	6. Демографската криза в Лилипутия поставя под заплаха данъчната реформа.
7. Sudden Weather Change Threatens Arrival of Reinforcements to Besieged City.	7. Внезапна промяна на времето крие опасност от пристигане на подкрепления в обсадения град.
8. Suspension of Talks Threatens Peace Process in Lilliput and Blefuscu.	8. Замразяването на преговорите застрашава мирния процес в Лилипутия и Блефуску.
9. Unexpected Event in Country of Houyhnhnms Threatens Early Elections.	9. Неочаквано събитие в Хуихнхнмия може да доведе до предсрочни избори.
10. Terrorist Activity Threatens Public Security.	10. Терористичната дейност застрашава безопасността в обществото.
11. Global Cooling Threatens Food Shortages.	11. Глобалното застудяване вещае недостиг на хранителни продукти.

Посочете заглавията, чиито преводи са се разминали със съдържанието на статиите, и дайте верните преводи. Обяснете решението си.

Забележка. За да се реши задачата, НЕ Е НЕОБХОДИМО да се знае английски. Лилипутия, Блефуску, Бробдингнег и Хуихнхнмия са въображаеми страни от творчеството на английския писател Джонатан Суифт (1667–1745).

Задача №3 (20 точки)

Дадени са четиринадесет латински думи с преводи на български език:

barba "брада"	vidua "вдовица"
dīvidit "разделя"	mordāx "хаплив"
fūmus "дим"	glabra "неокошена"
fracēs "утайка"	falx "сърп"
fovēre "грея"	rubīca "червена боя"
mandere "дъвча"	mediocris "умерен"
verbum "дума"	fīngo "[аз] ваям"

Счита се, че някога всички тези думи без една са съдържали звука *dh* (*d*, произнесено с придихание). Впоследствие на мястото на *dh* са се появили други звукове.

Дадени са и четири английски думи, родствени на четири от латинските:

beard "брада"	word "дума"
widow "вдовица"	red "червен"

Подзадача 1. Посочете тази от зададените латински думи, в която не е имало звук *dh*. Обяснете решението си.

Подзадача 2. Дадени са още шест латински думи:

brevīs "къс"	gurdus "глупав"
fīīgus "студ"	unda "вълна"
combrētum "гръстика"	dēbeo "[аз] дължа"

За кои от тези думи може да се каже със сигурност, че не са съдържали звука *dh*? Защо?

Забележка. Буквата *x* се чете като *кс*; чертата над гласна буква означава дължина.

Задача №4 (20 точки)

Дадени са думи на езика лакота² (в латинска транскрипция):

kĩža	чува се монотонен висок звук
žata	раздвоява се (<i>напр. път</i>)
šuža	силно е контузено
γi	кафяво е
m ⁱ niža	огънато е, но може да се изправи
g ^e leza	разчертано е:
nuγa	твърдо и неподвижно е (<i>напр. израстък на дърво</i>)
m ⁱ niγa	смачкано е необратимо
zi	жълто е
šli	изтича гъста течност
kĩža	чува се преливащ висок звук (<i>напр. трели</i>)
g ^e leγa	раирано е: ■■■

Подзадача 1. Определете кой от дадените без особен ред преводи отговаря на всяка от следните думи:

k'eγa, k'eza, p^hešniža, suza, xuγa

(то) искри, счупено е, повърхността е ожулена,
леко е контузено, повърхността е одраскана

Подзадача 2. Преведете на лакота:

изтича водниста течност
меко и много подвижно е (*напр. подута жлеза*)
нажежено е
еластично и подвижно е (*напр. хрущял*)
разделя се на няколко разклонения

Подзадача 3. Обяснете какво значи думата ži.

Забележка. Буквите *x*, *š* и *ž* се четат горе-долу като българските *x*, *ш* и *ж*; буквата *γ* — като звучно съответствие на *x*. С буквите *k'* и *p^h* са означени специфични съгласни, а с буквите *ĩ*, *i*, *e* — специфични гласни звукове на езика лакота.

² Езикът *лакота* е от сиукското езиково семейство. Говори се от около 6000 души в САЩ и Канада.

Задача №5 (20 точки)

В таблицата по-долу са дадени чувашки³ глаголи (в латинска транскрипция) и техните преводи. Някои полета са оставени празни.

aman	осакатявам се	amant	причинявам недъг
aptra	мъча се		мъча
avăn	огъвам се	av	огъвам
çĕt	губя се	çĕter	губя
çit	достигам		довеждам
čühen		čühe	плакна
hupăn			затварям
hurăn	лежа	hur	слагам
kaç	преминавам		превозвам
kăvakar	синея	kăvakart	правя синьо
kuç	преселвам се	kuçar	преселвам
puçtarăn	събирам се	puçtar	събирам
šăn		šănt	замразявам
taptan	бивам стъпкан	tapta	тъпча
tupăn	бивам намерен	tup	намирам
uçăn	отварям се	uç	отварям
ük		üker	изпускам
vaska	бързам	vaskat	давам зор
varalan	калям се	varala	калям
vĕre	вря, кипя	vĕret	възварявам
vĕren	уча се	vĕrent	обучавам
vitĕn	покривам се	vit	покривам
	влизам	kĕrt	
	крива се	pytar	крива

Запълнете пропуските. Ако в някои случаи не можете еднозначно да възстановите чувашката форма, отбележете това. Обяснете решението си.

Забележка. *ă* се чете като кратко *a*, *ĕ* — като кратко *e*, *ç* — като *ч*, *š* — като *ш*, *y* — като *ъ*; *ç* е звук, среден между *сь* и *ш*, а *ÿ* — звук, подобен на *и*, но произнасян със закръгляне на устните.

³ Чувашкият език е един от тюркските езици (счита се, че той е най-близкият жив роднина на езика на Аспаруховите българи). Говори се от около 1,5 млн. души в Чувашия и някои други региони на Русия.